

Katarzyna Świerczewska-Pietras

WYKORZYSTANIE FUNDUSZY STRUKTURALNYCH NA REWITALIZACJĘ W PERSPEKTYWIE FINANSOWEJ 2007–2013 PRZEZ MAŁE MIASTA W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM

Streszczenie: Do momentu przystąpienia Polski w struktury Unii Europejskiej miasta w Polsce, w tym małe miasta nie miały środków na rewitalizację obszarów zdegradowanych. Mimo, iż działania związane z rewitalizacją rozpoczęły się pod koniec lat 80. XX wieku, to tak naprawdę gdyby nie środki unijne, do dnia dzisiejszego znaczna część polskiej przestrzeni publicznej nie zostałaby odnowiona. W 2004 roku Polska otrzymała szansę na wsparcie obszarów kryzysowych i to wsparcie zostało wykorzystane już w pierwszym okresie programowania 2004–2006, jak również w drugim przypadającym na lata 2007–2013. Wskazuje na to przykład omawianego w pracy województwa małopolskiego, ze szczególnym uwzględnieniem małych miast województwa, które aby pozyskać środki dokonały analizy obszarów potrzebujących największego wsparcia oraz wpisały projekty do Lokalnych Programów Rewitalizacji, aby ich realizacja stała się możliwa dzięki środkom z Unii Europejskiej.

W związku z powyższym, celem pracy jest analiza absorpcji środków przeznaczonych na rewitalizację z funduszy strukturalnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na projekty zapisane w Lokalnych Programach Rewitalizacji na przykładzie małych miast województwa małopolskiego.

Słowa kluczowe: rewitalizacja, fundusze strukturalne Unii Europejskiej, małe miasta.

1. Wprowadzenie

Według J.J. Paryska (2008) proces właściwej rewitalizacji miast nie związanej jedynie z odbudową zniszczeń wojennych, zapoczątkowany został w Polsce w latach 80. XX wieku, kiedy to jego istotą stały się zmiany przestrzenno-funkcjonalne zdegradowanych obszarów miejskich. Na początku lat 90. XX w. powstał projekt „ustawy o odnowie miast” nazywany później „ustawą rewitalizacyjną” oraz kolejny, piąty projekt „ustawy o programach rewitalizacji” (Świerczewska-Pietras 2010). Doświadczenia krajowe w realizacji wielu projektów dotyczących miast spowodowały, że rewitalizację zaczęto postrzegać

w kontekście spraw lokalnego rozwoju gospodarczego i problemów społecznych. Do tak rozumianej rewitalizacji przyczynił się pierwszy program rewitalizacji centrum Dzierżoniowa nagrodzony w ramach konkursu „Innowacje w miastach – Miasto 2000”¹. Jednakże brak środków i jednocześnie odpowiedniego ustawodawstwa (prace nad ustawą rewitalizacyjną trwają od początku lat 90. XX wieku, jednakże do dnia dzisiejszego nie zostały zakończone) spowodował, iż samorządy nie prowadziły działań związanych z odbudową miast na szeroką skalę. Możliwości związane z finansowaniem działań pojawiły się z chwilą przystąpienia Polski do Unii Europejskiej (UE). Ogłoszenie Narodowego Planu Rozwoju (NPR) i Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004–2006 (ZPORR 2004–2006) w 2003 roku spowodowało, iż Polska w ramach funduszy strukturalnych UE na lata 2004–2006 otrzymała możliwość wspierania procesów rewitalizacji miast poprzez realizację LPR (Świerczewska-Pietras 2010).

Jak zauważa K. Skalski (2006) była to próba przygotowania samorządów do całościowego widzenia problemów rozwoju lokalnego w oparciu o wytyczne określające wsparcie finansowe przedstawione w dokumencie ZPORR 2004–2006. W związku z powyższym na podstawie dokumentu ZPORR 2004–2006 samorządy miast przystąpiły do opracowania LPR, które umożliwiały:

- „stworzenie odpowiednich warunków życia dla mieszkańców objętych rewitalizacją obszaru, mieszkańców dzielnicy i miasta oraz innych użytkowników przestrzeni,
- likwidację patologii społecznych oraz poprawę szeroko rozumianego bezpieczeństwa,
- przyciągnięcie kapitału, inwestorów i turystów, umożliwiające aktywizację gospodarczą rozpatrywanego obszaru i przez to stworzenie nowych miejsc pracy” (Wierzchowski 2009, s. 18).

Przyjęte uchwałą programy stały się dokumentami umożliwiającymi kształtowanie polityki rewitalizacyjnej na wskazanym obszarze przy jednoczesnej możliwości finansowania projektów w nich zawartych. Ponadto LPR stały się dokumentami definiującymi obszar kryzysowy w oparciu o wytyczne ekonomiczne, społeczne, infrastrukturalne, których celem było włączenie obszaru w strukturę miasta przy zmianie jego funkcji bądź jej przywrócenie zgodnie z jego specyfiką. Programy Rewitalizacji miały stać się programami trwałego i zrównoważonego rozwoju łączącymi rozwój społeczno-gospodarczy, przestrzenny oraz warunkujący wpływ na stan środowiska. Wdrożenie Programów miało przynieść korzyści w postaci pobudzenia aktywności mieszkańców, wzrost atrakcyjności inwestycyjnej, nowe miejsca pracy, pobudzenie ruchu turystycznego czy ograniczenie patologii społecznych (Świerczewska-Pietras

¹ Konkurs miał na celu wyszukiwanie i promowanie inicjatyw oraz projektów samorządów lokalnych, które w innowacyjny sposób rozwiązują potrzeby i problemy społeczności lokalnych.

2009). Opracowanie LPR stanowiło warunek pozyskania funduszy unijnych na projekty rewitalizacyjne, również w perspektywie finansowej 2007–2013. Zmieniły się jednak wytyczne co do sposobu ich opracowania.

2. Rewitalizacja w województwie małopolskim w okresie nowej perspektywy finansowej 2007–2013

W nowym okresie programowania 2007–2013 realizacja projektów rewitalizacyjnych wsparta została w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), z którego finansowano Regionalne Programy Operacyjne (RPO). W ramach RPO przeznaczono na rewitalizację łącznie kwotę około 4 mld zł (963 mln euro)² (tab. 1).

Najwięcej dofinansowania z UE uzyskanego na potrzeby wdrażania działań rewitalizacyjnych w ramach RPO na lata 2007–2013 pozyskało województwo śląskie, w którym dofinansowanie wyniosło 1 193 599 245,40 zł. Najmniej środków wykorzystano województwo opolskie, w którym dofinansowanie wyniosło 75 702 994,91 zł. Województwo małopolskie znalazło się na dziewiątym miejscu pod względem absorpcji środków na rewitalizację w Polsce w ramach RPO, która wyniosła 251 453 713,43 zł.

Okres programowania 2007–2013 określił nowe wytyczne do opracowania LPR. W związku z tym, w Polsce na 15 programów operacyjnych przygotowywanych przez Urzędy Marszałkowskie, każde województwo posiadało inne wytyczne dla programów rewitalizacji, a programy, które zostały opracowane na podstawie wytycznych ZPORR 2004–2006 musiały zostać dostosowane do nowych wymogów. Takie działania musiały być podjęte także w województwie małopolskim, dla którego podstawą opracowania LPR stał się dokument *Metodyka przygotowania i oceny programów rewitalizacji w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013 (Metodyka MRPO)*. Na podstawie *Metodyki MRPO* po opracowaniu Lokalnych Programów Rewitalizacji³ można było pozyskać środki na rewitalizację w ramach osi

² W perspektywie 2007–2013 finansowania działań w zakresie rewitalizacji i mieszkalnictwa nie przewidziano woj. podlaskiego, stąd też tego typu działania realizowane były w ramach 15 Regionalnych Programów Operacyjnych.

³ Program rewitalizacji w rozumieniu *Metodyki MRPO* (2007) to dokument opracowany i przyjęty przez jednostkę samorządu terytorialnego (uchwałą rady miasta) wieloletni program w sferze przestrzeni, społeczeństwa, gospodarki, a także środowiska naturalnego opisujący stan i stopień degradacji terenu (obszaru rewitalizacji) oraz planowane do realizacji działania, których celem jest wyprowadzanie tego obszaru z sytuacji kryzysowej poprzez nadanie mu nowych funkcji lub przywróceniu funkcji, jakie pełnić powinien zgodnie ze swoją specyfiką.

priorytetowej 6, Działania 6.1. Schemat A Projekty realizowane wyłącznie w ramach Programów Rewitalizacji Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013 (MRPO 2007–2013).

Tabela 1

Podział środków na rewitalizację według priorytetu 6.1. Zintegrowane projekty na rzecz rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich w okresie programowania 2007–2013 (w zł)

RPO Województwa	Wartość ogółem	Wydatki kwalifikowane	Dofinanso- wanie	Dofinanso- wanie UE
Śląskiego	1 807 886 617,80	1 556 737 602,03	1 232 827 920,28	1 193 599 245,40
Łódzkiego	919 178 649,94	657 634 958,27	393 822 443,95	393 822 443,95
Dolnośląskiego	703 586 222,98	586 048 419,56	392 079 279,86	391 882 439,56
Pomorskiego	659 937 307,71	550 344 632,70	337 800 434,53	331 764 404,74
Mazowieckiego	404 912 967,71	381 445 005,76	333 237 916,08	323 005 948,43
Kujawsko- -Pomorskiego	577 827 373,50	526 849 398,28	307 830 423,76	306 691 033,41
Świętokrzyskiego	460 426 589,52	423 794 834,39	273 760 237,23	273 760 237,23
Warmińsko- -Mazurskiego	475 789 671,15	418 218 947,00	269 245 934,61	266 361 536,54
Małopolskiego	452 287 524,80	376 470 945,95	253 663 963,21	251 453 713,43
Wielkopolskiego	387 830 501,12	365 772 444,66	312 565 495,99	248 173 745,99
Podkarpackiego	293 436 111,86	265 587 184,79	224 766 231,09	223 777 851,23
Lubelskiego	352 020 441,28	297 248 249,18	212 170 963,95	208 501 676,71
Zachodnio- pomorskiego	251 945 731,92	243 011 110,01	193 467 739,26	156 281 323,26
Lubuskiego	211 937 847,30	191 532 623,73	105 352 944,30	93 258 213,80
Opolskiego	130 913 253,06	112 919 994,14	76 055 350,50	75 702 994,91
Razem	8 089 916 811,65	6 953 616 350,45	4 918 647 278,60	4 738 036 808,59

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Krajowego Systemu Informacyjnego.

Środki w województwie małopolskim w okresie programowania 2007–2013 rozdysponowano m.in. na modernizację, renowację budynków poprawiając ich estetykę zewnętrzną, na budowę, przebudowę, rozbudowę i modernizację obiektów infrastruktury społecznej, w szczególności szkół i przedszkoli, obiektów sportowych i rekreacyjnych, obiektów infrastruktury kulturalnej o znaczeniu lokalnym, jak również na budowę, rozbudowę, przebudowę i modernizację podstawowej infrastruktury komunalnej, w tym np. przewodów lub urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych, ciepłowniczych, elektrycznych, gazowych lub telekomunikacyjnych. Środki można było również przeznaczać na zagospodarowanie pustych przestrzeni miejskich na cele publiczne i/lub gospodarcze,

w tym uzupełnianie pierzei ulic i rynków, zabudowę zdegradowanych przestrzeni (o charakterze środowiskowym bądź przemysłowym) czy projekty związane z wyburzeniem obiektów zdegradowanych (których remont był nieopłacalny) i zagospodarowaniem powstałej przestrzeni.

Do głównych typów beneficjentów w ramach MRPO 2007–2013 zaliczono:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną,
 - administrację rządową,
 - instytucje kultury,
 - osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki,
 - jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
 - partnerów społecznych i gospodarczych,
 - kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
 - instytucje otoczenia biznesu,
 - spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS.

Za główny cel rewitalizacji w ramach nowego okresu programowania uznano wzmocnienie miast jako potencjalnych biegunów wzrostu oraz poprawę warunków życia, która spowoduje, że staną się one atrakcyjnym miejscem pracy, zamieszkania, a także podejmowania działalności gospodarczej.

3. Ocena LPR przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

Na projekty realizowane wyłącznie w ramach LPR przeznaczono w województwie małopolskim kwotę 67 mln euro (270 mln zł dla całego województwa). Maksymalna kwota wsparcia została określona w wysokości 15 mln zł na projekt, minimalna 500 tys. Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego nałożył na gminy dodatkowe ograniczenie w postaci możliwości składania projektów. Zgodnie z MRPO 2007–2013 w ramach jednego LPR można było starać się o dofinansowanie tylko na dwa projekty. Maksymalny udział środków UE został określony w postaci 70% w stosunku do minimalnego wkładu beneficjenta wynoszącego 30%. Dodatkowym ograniczeniem stała się również ilość zgłaszanych programów przez gminy. W miastach poniżej 20 tys. mieszkańców Urząd Marszałkowski dopuścił możliwość złożenia jednego programu rewitalizacji. W miastach powyżej 20 tys. mieszkańców musiały zostać przygotowane programy rewitalizacji dla wybranych zdegradowanych obszarów/dzielnicy w obrębie granic administracyjnych na podstawie badań i analiz określonych w *Metodyce MRPO* (Rachwał, Świerczewska-Pietras 2010).

W okresie programowania MRPO 2007–2013 została ponadto wprowadzona nowa procedura oceny programów rewitalizacji. Projekty zawarte w programach

mogły otrzymać dofinansowanie w momencie pozytywnej oceny samych programów wynoszącej co najmniej 60% za cały program, czyli minimalnie 22 punkty. Przebieg procesu selekcji polegał na następujących etapach (Rachwał, Świerczewska-Pietras 2010) (tab. 2):

Tabela 2

Etapy selekcji lokalnych programów rewitalizacji w ramach
Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego 2007–2013

Etap	Etapy selekcji procedury oceny programów rewitalizacji	Czas realizacji
1	– Złożenie Programów Rewitalizacji – Ocena Programów Rewitalizacji – Ocena projektów wpisanych do Programów Rewitalizacji – Zatwierdzenie wyników oceny	30 dni
2	– Zaproszenie do składania pełnej dokumentacji	90 dni
3	– Złożenie wniosku aplikacyjnego	90 dni
4	– Ocena pełnej dokumentacji	90 dni
5	– Uchwała Zarządu Województwa Małopolskiego o przyznaniu dofinansowania	14 dni

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Marszałkowskiego województwa małopolskiego.

Ocena programu rewitalizacji wpływała na projekt w postaci poprawności jego przygotowania oraz wykonalności. Jakość dobrze przygotowanych programów zależała od interdyscyplinarności, reakcji na kryzys, partnerstwa oraz kompleksowości, przy tym dobrze przygotowane programy to dodatkowe punkty dla projektu. Z uwagi na to, iż jednym z podstawowych błędów okresu programowania 2004–2006 było rozdrobnienie projektów i brak ich interdyscyplinarności, w nowym okresie programowania skupiono uwagę na połączeniu poszczególnych projektów tak, aby tworzyły spójną całość.

4. Analiza wykorzystania środków z funduszy strukturalnych przez małe miasta województwa małopolskiego w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013

Miasta województwa małopolskiego, w tym małe miasta przystąpiły do opracowania programów rewitalizacji zgodnie z dokumentem *Metodyki MRPO*. Z uwagi na wytyczne, 12 miast musiało opracować programy obejmujące swoim

zasięgiem wybrane obszary kryzysowe, a 45 miast województwa mogło zostać objęte w całości. Pierwszy nabór programów trwał od 15 stycznia do 15 marca 2009 roku. W kwietniu 2009 roku Zarząd Województwa Małopolskiego zatwierdził listę rankingową LPR. Do oceny złożono 54 Karty Programów z całego województwa, które zawierały 201 projektów o wartości 1 654 687 544,43 zł i wnioskowanym dofinansowaniu 1 001 149 027,30 zł. Pozytywną ocenę przeszło 45 programów. Najwyżej w województwie małopolskim ocenionym programem został LPR „starej” Nowej Huty z sumą 99,07% punktów (Rachwał, Świerczewska-Pietras 2010). W ramach małych miast złożono 32 karty projektów. Najwyżej ocenionym programem został Program Rewitalizacji dla Miasta Brzeszcze na lata 2008–2013 z sumą 97,22% punktów, najslabiej ocenionym programem został Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Słomniki na lata 2009–2030 z sumą 60,19% punktów.

Kolejno w ramach pozytywnie ocenionych programów rewitalizacji gminy mogły przystąpić do zgłaszania projektów w nich zawartych, których termin naboru minął 15 lipca 2009 roku. W ramach naboru zgłoszono 64 projekty z całego województwa małopolskiego, na łączną kwotę dofinansowania 357 390 663,16 zł. Pula pieniędzy dostępna w tej edycji konkursu wyniosła 118 mln zł i nie wystarczyła na pokrycie całego zapotrzebowania na projekty rewitalizacyjne w województwie małopolskim. Był to też niestety ostatni nabór projektów, ponieważ zainteresowanie nim było tak duże, że po pierwszym naborze wyczerpano całą pulę dostępnych środków.

Ponownie największą grupę beneficjentów w stosunku do pierwszego okresu programowania 2004–2006 i jednocześnie pierwszego naboru stanowiły jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, które złożyły 58 projektów, w tym 44 gminy i miasta na prawach powiatu oraz 1 powiat. Na pozostałą grupę beneficjentów złożyły się: instytucje kultury – 3, Kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych – 1 projekt, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS – 1 projekt, partnerzy społeczni i gospodarczy – 1.

W pierwszej kolejności projekty oceniano pod kątem formalnym. Siedem projektów zgłaszanych przez małe miasta otrzymało negatywną ocenę, tj.:

1. Renowacja historycznego parku miejskiego wraz z otoczeniem – Gmina Dąbrowa Tarnowska.

2. Rewitalizacja Zakliczyna poprzez modernizację obiektów infrastruktury społecznej oraz porządkowanie parku „Zielona Świątlica” – Gmina Zakliczyn.

3. Rewitalizacja przestrzeni publicznej wadowickiego rynku i ulic sąsiednich wraz z infrastrukturą komunalną i drogową – Gmina Wadowice.

4. Modernizacja infrastruktury technicznej, układu komunikacyjnego oraz małej architektury osiedla Beskidzkiego w Suchej Beskidzkiej – Gmina Sucha Beskidzka.

5. Modernizacja oraz zagospodarowanie terenów zielonych przy ul. Bruchnalskiego, strona północna – Gmina Świątniki Górne.

6. Rewitalizacja centralnej części miasta/Remont Miechowskiego Domu Kultury wraz z amfiteatrem – Urząd Gminy i Miasta w Miechowie.

7. Budowa Integracyjnego Centrum Rozwoju Dziecka w Słomnikach – Gmina Słomniki.

Do oceny merytorycznej, która stanowiła drugi etap zostało przekazanych 37 projektów zgłoszonych przez małe miasta województwa, z czego 32 znalazło się na liście projektów wybranych przez Zarząd Województwa Małopolskiego do dofinansowania w ramach konkursu nr 15/2008/6.1, a dla Schematu 6.1A projekty realizowane wyłącznie w ramach programów rewitalizacji MRPO na lata 2007–2013. Na terenie województwa małopolskiego na rewitalizację małych miast rozdysponowano kwotę ponad 110 mln zł, z czego dofinansowanie wyniosło ponad 29 mln zł (tab. 3).

Tabela 3

Projekty na rewitalizację małych miast w województwie małopolskim
w okresie programowania 2007–2013

Nazwa beneficjenta	Nazwa projektu	Wartość projektu (w zł)	Kwota dofinansowania (w zł)
1	2	3	4
Gmina Dobczyce	Regionalne Centrum Oświatowo-Sportowe w Dobczycach – etap I: dokończenie budowy budynku wielofunkcyjnego	32 420 068,00	15 000 000,00
Gmina Chęlmek	Budowa centrum miasta Chęlmek wraz z zapleczem rekreacyjnym – etap I	26 385 945,00	8 419 085,00
Gmina Trzebinia	Rewitalizacja Miasta Trzebinia – etap I: przebudowa płyty rynku wraz z budową parkingu oraz renowacją gminnych budynków w centrum miasta	19 173 225,00	12 839 758,00
Gmina Wieliczka	Rewitalizacja ciągów komunikacyjnych, skwerów i placów w centrum miasta Wieliczka – strefa inwestycyjna I – etap I	19 002 802,56	9 513 966,91
Gmina i Miasto Mszana Dolna	Rewitalizacja centrum miasta Mszana Dolna wraz z przywróceniem funkcji rynku	17 283 890,13	12 098 723,08
Gmina Myślenice	Podobszar E – rewitalizacja Zarabia: park miejski, rozbudowa centrum sportu i rekreacji, budowa strzelnicy, kortów, skate parku	14 237 592,90	8 172 800,87
Gmina Krzeszowice	Rewitalizacja centrum Krzeszowic z przywróceniem funkcji obsługi turystyki uzdrowskiej i kulturowej	13 213 178,28	9 249 224,80
Gmina Wadowice	Rewitalizacja przestrzeni publicznej wadowickiego rynku i ulic sąsiednich wraz z infrastrukturą komunalną i drogową	11 954 860,80	8 368 402,56

Tabela 3 (cd.)

1	2	3	4
Gmina Biecz	Rewitalizacja układu staromiejskiego miasta Biecz dla rozwoju produktu turystycznego – etap I	11 230 537,00	5 929 623,00
Gmina Rabka Zdrój	Kompleksowa rewitalizacja Parku Zdrojowego	8 856 845,60	6 199 791,92
Miasto i Gmina Piwniczna Zdrój	Rewaloryzacja obszaru zdrojowo-uzdrowskiego Piwnicznej Zdrój. Zagospodarowanie bulwarów nad Popradem i terenów w otoczeniu Pijalni Wód Mineralnych	7 692 890,00	5 385 023,00
Miasto i Gmina Uzdrowskowa Muszyna	Przygotowanie strefy aktywności gospodarczej „Zapopradzie” – rewitalizacja dawnej dzielnicy uzdrowskiej Muszyny	7 681 527,36	4 867 210,68
Gmina Żabno	Modernizacja centrum miasta z elementami rewitalizacji rynku w Żabnie – sześć elementów inwestycyjnych	7 036 260,62	4 587 052,47
Gmina Krzeszowice	Budowa przedszkola integracyjnego w Krzeszowicach	6 897 441,37	4 828 208,95
Gmina Żabno	Remont Szkoły Podstawowej w Żabnie	6 525 398,93	4 236 617,98
Gmina Brzesko	Rewitalizacja rynku w Brzesku	6 338 045,04	4 433 831,51
Gmina Kęty	Przebudowa przestrzeni rynku w Kętach	5 744 785,76	3 997 730,53
Gmina Dąbrowa Tarnowska	Modernizacja i rozwój obiektów infrastruktury społecznej na osiedlu Westerplatte w Dąbrowie Tarnowskiej	5 570 000,00	3 885 000,00
Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, Koło w Wolbromiu	Rozbudowa Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego w Wolbromiu, ul. Skalska 22	5 448 740,00	3 812 410,00
Gmina Sułkowice	Budowa zalewu rekreacyjnego w Sułkowicach	4 457 639,15	2 557 661,82
Gmina Libiąż	Rewitalizacja przestrzeni miejskiej w rejonie 1 Maja i Górniczej – głównych ulic miasta Libiąża – etap I	3 980 193,62	2 786 135,53
Gmina Wadowice	Rewitalizacja przestrzeni publicznej ulicy Zatorskiej i ulic przyległych poprzez nadanie jej funkcji deptaka wraz z infrastrukturą komunalną	3 959 884,00	2 771 918,00
Gmina Alwernia	Adaptacja budynku i rozbudowa przedszkola w Alwerni	2 952 300,06	2 055 441,66
Miasto Grybów	Budowa przedszkola samorządowego wraz z zagospodarowaniem terenu położonego wokół budynku	2 798 781,81	1 959 147,25
Gmina Zator	Rewitalizacja miejskiej strefy rekreacji sportowej w Zatorze wraz z parkingiem oraz placu aktywnego wypoczynku przy przedszkolu w Zatorze	2 719 976,79	1 903 983,75

Tabela 3 (cd.)

1	2	3	4
Gmina Ciężkowice	Rewitalizacja centrum kulturalno-rekreacyjnego w miejscowości Ciężkowice	2 464 301,00	1 725 011,00
Gmina Alwernia	Rewitalizacja rynku w Alwerni z zachowaniem jego obecnej funkcji w postaci założenia parkowego	1 896 500,48	1 281 089,32
Miasto Grybów	Kompleksowa renowacja rynku	1 302 870,00	912 009,00
Gmina Świątniki Górne	Modernizacja budynku Remizy Ochotniczej Straży Pożarnej	1 297 272,95	744 336,60
Gmina Wolbrom	Remont i modernizacja budynku Centrum Kultury Promocji i Informacji – etap I	1 218 403,88	699 084,19
Centrum Kultury, Sportu i Turystyki w Kalwarii Zebrzydowskiej	Modernizacja i adaptacja starego kina na budynek wielofunkcyjny w Kalwarii Zebrzydowskiej	1 425 530,00	7 775 963,20
Gmina Stary Sącz	Rozwój sfery związanej z wydarzeniami kulturowymi: Źródło św. Kingi – urządzenie przestrzeni pieszej	957 097,77	669 968,44
Razem		109 841 855,80	29 579 365,61

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Ministerstwa Rozwoju Regionalnego i Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego.

Wśród małych miast województwa małopolskiego znalazły się również miasta, które opracowały LPR i przedłożyły je do oceny Urzędu Marszałkowskiego, jak: miasto Brzeszcze, Gmina Miasto Jordanów, Gmina Miechów, jednakże nie złożyły projektów do dofinansowania. Projekt Gminy Sucha Beskidzka został odrzucony przy ocenie formalnej. Natomiast miasta takie, jak: Bukowno, Krynica, Limanowa, Maków Podhalański, Niepołomice, Nowy Wiśnicz, Proszowice, Skała, Sławków, Szczawnica, Tuchów nie przedłożyły do oceny samych LPR, stąd nie mogły ubiegać się o dofinansowanie na projekty w ramach rewitalizacji.

Beneficjentami większości z 32 projektów były gminy i miasta. Środki zostały w głównej mierze rozdysponowane na projekty infrastrukturalne, takie jak odnowa centrów miast (fot. 1–2). Tylko dwa projekty zrealizowane zostały przez Stowarzyszenie i Centrum Kultury na łączną kwotę ponad 6,5 mln zł. Projekty dotyczyły m.in. rozbudowy Ośrodka Rehabilitacyjnego w Wolbromiu (fot. 3–4). Na 32 projekty gmina Dobczyce pozyskała najwięcej środków na realizację projektów w ramach rewitalizacji. Gmina Dobczyce przeznaczyła środki na budowę Regionalnego Centrum Oświatowo-Sportowego w Dobczycach – etap I: dokończenie budowy budynku wielofunkcyjnego (fot. 5–6). Projekt zakładał budowę hali sportowej o powierzchni 1 894,4 m² z salą gimnastyczną oraz trybunami dla 3 888 osób. Kwota dofinansowania wyniosła ponad 30 mln zł.

Fot. 1. Rewitalizacja układu staromiejskiego miasta Biecz dla rozwoju produktu turystycznego – część I

Źródło: www.biecz.pl

Fot. 2. Rewitalizacja Rynku w Alwerni z zachowaniem jego obecnej funkcji w postaci założenia parkowego

Źródło: www.alwernia.pl

Fot. 3–4. Rozbudowa Ośrodka Rehabilitacyjnego w Wolbromiu

Źródło: www.fundusze.malopolska.pl

Fot. 5–6. Regionalne Centrum Oświatowo-Sportowe w Dobczycach

Źródło: www.fundusze20072013.malopolska.pl

5. Wnioski

Wyniki analizy dokonanej na potrzeby sprawdzenia absorpcji środków przez małe miasta województwa małopolskiego pozwalają na przedstawienie następujących wniosków:

- należy podkreślić duże zaangażowanie miast zmierzające do opracowania LPR według nowych wytycznych w okresie programowania 2007–2013. Małe miasta złożyły do oceny formalnej 32 karty projektów LPR, w ramach których dofinansowano 32 projekty na działania związane z rewitalizacją na łączną kwotę 29 579 365,61 zł;

- najwięcej środków beneficjenci wykorzystali na działania infrastrukturalne, które doprowadziły do odnowy centrów miast, parków, szkół oraz budowy nowych obiektów. W głównej mierze były to projekty służące ogółowi mieszkańców, czyli zgodne z zasadami planowania inwestycji w zakresie rewitalizacji. Były to również projekty zmieniające tkankę urbanistyczną małych miast i tym samym wpłynęły na ich rozwój przestrzenny;

– należy podkreślić zbyt małą ilość środków przeznaczonych na projekty rewitalizacyjne w okresie programowania 2007–2013. Uniemożliwiło to nie tylko małym miastom, ale również średnim i dużym województwa małopolskiego ubieganie się o środki na inne, zaplanowane w ramach LPR projekty.

LITERATURA

- Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007–2013*, 2007, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków.
- Metodyka przygotowania i oceny programów rewitalizacji w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013*, 2007, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków.
- Parysek J.J., 2008, *Suburbanizacja i reurbanizacja: dwa bieguny polskiej urbanizacji*, [w:] Parysek J.J., Strykiewicz T. (red.), *Region społeczno-ekonomiczny i rozwój regionalny*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań, s. 261–286.
- Rachwał T., Świerczewska-Pietras K., 2010, *Evaluation of effects of EU funds utilization for revitalization in the małopolskie voivodship*, [w:] Churski P., Ratajczak W. (red.), *Regional development and regional policy in Poland: first experiences and new challenges of the European Union membership, Part II*, Polish Academy of Sciences, Committee for Spatial Economy and Regional Planning, Warsaw.
- Skalski K., 2006, *Programy rewitalizacji w Polsce – bilans, analiza porównawcza, perspektywy*, [w:] *Projekty i programy rewitalizacji w latach 2004–2006 – studium przypadków*, Stowarzyszenie Forum Rewitalizacji, Kraków, s. 9–36.
- Świerczewska-Pietras K., 2009, *Rewitalizacja zamknięta jako przykład zagospodarowania poprzemysłowego obszaru Łodzi*, [w:] Ziolo Z., Rachwał T. (red.), *Wpływ procesów globalizacji i integracji europejskiej na transformację struktur przemysłowych*, „Prace Komisji Geografii Przemysłu PTG”, 12, Wydawnictwo Naukowe AP, Warszawa–Kraków, s. 173–181.
- Świerczewska-Pietras K., 2010, *Instrumenty wspierające działania rewitalizacyjne i ich wpływ na aktywizację zdegradowanych układów przestrzennych na przykładzie Wrocławia, Łodzi i Krakowa*, [w:] Ziolo Z., Rachwał T. (red.), *Procesy transformacji przemysłu i usług w regionalnych i krajowych układach przestrzennych*, „Prace Komisji Geografii Przemysłu PTG”, 15, Wydawnictwo Naukowe UP, Warszawa–Kraków, s. 177–184.
- Wierzchowski M., 2009, *Koncepcje i instrumenty planowania i prowadzenia procesów rewitalizacji*, [w:] Rydzik W. (red.), *Aspekty prawne i organizacyjne zarządzania rewitalizacją. Rewitalizacja miast polskich*, t. 6, Instytut Rozwoju Miast, Kraków, s. 17–36.

Źródła internetowe

- www.funduszeuropejskie.gov.pl.
www.biecz.pl.
www.alwernia.pl.
www.swiatniki-gorne.pl.
www.sredniawski.pl.
www.fundusze.malopolska.pl.
www.fundusze20072013.malopolska.pl.

**THE USE OF STRUCTURAL FUNDS FOR THE REVITALIZATION
IN THE 2007–2013 FINANCIAL PERSPECTIVE BY SMALL TOWNS
IN THE MAŁOPOLSKA VOIVODESHIP**

Abstract: Until the Polish accession to the European Union, towns in Poland including small towns did not have funds for revitalization of degraded areas. Although the activities related to the revitalization started in the late 80's. If it had not been for the EU funds, to this day a large part of Polish public space would not have been revitalized. In 2004 Poland got an opportunity to support crisis areas and this support was used in the first programming period 2004–2006, as well as in the second one in the years 2007–2013. I indicate in this paper the example of Małopolska voivodeship, with particular emphasis on small towns of the region, which in order to get funds had analyzed the areas which needed the most support and inscribed projects for local revitalization programs so that their revitalization was possible by funds from the European Union. Therefore, the aim of this paper is to discuss issues related to the revitalization and a way to get funds for projects inscribed in the local revitalization programs on the example of the small towns of Małopolska voivodeship.

Key words: revitalization, EU structural funds, small towns.

Dr Katarzyna Świerczewska-Pietras
Zakład Gospodarki Przestrzennej, Katedra Nauk o Środowisku
Wydział Nauk Ekonomicznych i Technicznych
Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej